

NOFOBI-seminar i Svolvær, 14.–17. mars, 2002:

En faglig, sosial og kulinarisk mølje av ypperste klasse

Norsk forening for odontofobi (NOFOBI) arrangerte sitt årlige seminar for tiende gang i mars 2002, med 160 deltakere, i Svolvær. Jubileet havner i historien som en faglig og sosial fest av dimensjoner, med få eller ingen dødpunkter på programmet. Med Stein Alsos i fri dressur og i spissen som lokal arrangør, ble deltakerne loset fra det ene faglige høydepunkt til det neste, via lofotfiske, kunstnerisk orienteringsløype og musikalsk kabaret. Og føret ble man sent og tidlig; det rant en evig strøm av den deiligste fiskesuppe, for ikke å snakke om fersk fisk, lever og rogn. Kort sagt: vi var vitne til en ekte skreimølje bestående av kun de beste råvarer i et fra ende til annen fabelaktig arrangement i Lofotens hovedstad.

Pasienten er viktigere enn tannbehandlingen. Dette er hovedpoenget til professor Peter Milgrom, som hadde funnet veien fra University of Washington i Seattle, USA, til seminaret i Svolvær. Han var kommet for å snakke om hvordan det er å være tannlege i møtet med pasienter med tannbehandlingssangst og om akuttbehandling av barn med frykt og vegring. Han mener at den tanken tannlegen alltid må ha fremst i hodet er: Hvordan skal jeg få pasienten til å komme tilbake? For ellers har ikke pasienten nytte av det jeg gjør i dag. Han mener videre at tannleger sjelden tenker slik, de tenker mest på hvordan de skal få betalt. Men da snakker han om USA og ikke Norge.

– Har pasienten ventet i 10 eller kanskje 20 år med å gå til tannlegen og få tannbehandling, kan man like gjerne vente litt til før man setter i gang og gjør det som fra tannlegens ståsted er den mest påkrevde behandlingen. Jeg mener at det viktigste alltid må være å sikre at pasienten kommer

Ikke alle hadde fiskelykke på turen. Vel tilbake sjekkes andre fiskeres fangst.

tilbake, slik at en kan få etablert et permanent, kontinuerlig tilbud.

– Hva med barn, føler du ikke at det av og til haster med å få satt i gang behandlingen? At det er noe som må reddes der inne i munnen?

– Jo, på sett og vis. Men det er veldig sjelden at det haster på den måten med tannbehandling. Ingenting er egentlig akutt, bortsett fra smertebehandling, naturligvis. Det må man gjøre noe med. Og det kan man gjøre

noe med også, uten å påføre pasienten ytterligere angst. Mitt hovedanliggende, enten det gjelder barn eller voksne, er at vi må gjøre hva vi kan for å hindre den onde sirkelen som går fra smerte til frykt til utsettelse til krise og videre til smerte, og så videre. I dette er det alfa og omega at man tar seg tid og gir pasienten inntrykk av at man har uendelig med tid til rådighet for dem.

– Dette høres ut som en stor tålmo-

dighetsprøve. Er alle tannleger kvalifisert til å behandle pasienter med angst?

– Ja, det vil jeg si. Jeg mener at alle tannleger bør ta seg tid til å behandle det lille antallet pasienter med denne typen problemer som havner i deres stol. Det er ikke snakk om mange. Vi må huske på at de fleste som har disse problemene aldri havner i tannlegestolen i det hele tatt, sier Milgrom og fortsetter:

– Den første gangen de kommer, har jeg forståelse for at tannlegen ikke får gjort særlig mye. Da tror han eller hun at det kommer en pasient som skal ha vanlig behandling, og ender kanskje opp med en pasient som sitter og gråter i 90 minutter. Det er det ingen med fulle avtalebøker som har tid til.

Men hvis man bestemmer seg for å ta seg tid, og legger opp en strategi, er det ingen tannleger som ikke har anledning til å ta seg tid eller råd til å behandle de få tilfellene det tross alt er snakk om.

– Hvem er det som lider av tannbehandlingsangst?

– Jeg vil si at de som har angst er de som kommer fra familier med problemer. Mange har alkohol- eller narkotikaproblemer, eller kommer fra hjem med foreldre som har slike problemer. I bunnen ligger ofte en angst for å miste kontroll. Noen klarer ikke følelsen av å bli nummen i munnen, og tåler dermed ikke å få bedøvelse. tenåringsjenter er en problematisk gruppe. De som lider av kropps- eller spiseforstyrrelser har ofte problemer med tannbehandling. Denne tiden er en vanskelig periode i livet deres og de er meget restriktive. Jenter er også ofte overfølsomme overfor blod i denne perioden hvor de har sin første menstruasjon.

Fisaketur i storslagen Lofot-natur var en del av det rikt sammensatte programmet under NOFOBI-seminaret i Svolvær i mars.

– Betyr dette at odontofobien alltid har en annen årsak enn ren frykt for tannbehandling?

– Nei. Femti prosent av tilfellene er enkle tilfeller, der pasienten har angst for tannbehandling på grunn av tidligere dårlig erfaring i tannbehandlings-situasjonen.

– Lykkes du alltid med dine pasienter?

– Nei, men i de aller fleste tilfeller lykkes jeg med å få gjennomført tannbehandling før eller siden. Hvis man er for hard, er det lett å mislykkes. Jeg pleier alltid å si at pasientene er frie til å forlate klinikken når de vil, og at jeg er der og venter til neste gang de kommer. Jeg forsvinner ikke. Pasienten er alltid viktigere enn behandlingen. Når jeg ikke lykkes, ligger årsaken til det i en alvorlig sykdom hos pasienten. Noen har så sterk sosial angst for eksempel, at de aldri klarer å komme seg til tannlegen fordi de er redde for alt mulig som de møter på veien fra hjemmet til klinikken. Der er det veldig

lite jeg kan gjøre. En slik person er så redd for alt mulig at tannbehandling kan bli for vanskelig.

I Norge viser en undersøkelse blant et representativt utvalg av befolkningen over 16 år at 10 prosent har høy angst for tannbehandling. Langt færre lar være å gå til tannlegen på grunn av denne angsten, forteller Gerd Kvale og Magne Raadal ved Senter for odontofobi i Bergen. De som vegrer seg for å gå til tannlegen rapporterer gjennomsnittlig åtte år siden siste tannbehandling.

Senter for odontofobi i Bergen samarbeider tett med Peter Milgroms miljø i Seattle. Erik Skaret fra Bergensmiljøet, som også er leder for NOFOBI, har blant annet tilbrakt et år i Seattle. Andre internasjonalt anerkjente miljøer innenfor dette feltet finnes i Göteborg og Amsterdam.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi